

Basisschool Lambertus
Servatiusstraat 4
5512 AJ Vessem
Tel.: 0497-591598
Email: lambertus@veldvest.nl
Website: www.bsvessem.nl

Lambertus

PROTOCOL PESTEN EN OMGAAN MET SOCIALE MEDIA

Verkorte versie

Inhoudsopgave

1. Wat is pesten?
2. Wat is plagen?
3. Verschil tussen klikken en zorgen delen.
4. Vormen van pesten en cyberpesten.
5. Signalering en/of vormen van pesten.
6. Rollen bij pesten.
 - 6.1 De pester: dader.
 - 6.2 De gepeste: slachtoffer.
 - 6.3 De meelopers of toeschouwers.
7. Preventieve interventies.
 - 7.1 Op schoolniveau.
 - 7.2 Op groepsniveau.
 - 7.3 Op individueel niveau.
 - 7.4 Pesten bestrijden.
 - 7.5 Protocol Pesten procedure.
8. Aanpak van conflicten op de Lambertusschool.
9. Wat is een pestprotocol?
10. Waarom is een pestprotocol belangrijk?
11. Waar vinden we het pestbeleidsplan terug?
12. Wat is de rol van de MR?
13. Waar kun je terecht bij pesten?
14. Protocol 'Omgaan met sociale media' en 'cyberpesten'.
15. Pestprotocol leerlingenversie

1. Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als er sprake is van een leerling die regelmatig en systematisch bedreigd en/of geïntimideerd wordt. Pesten vindt niet zomaar een keer plaats, maar meerdere keren per week of zelfs meerdere keren per dag, gedurende een langere periode. De leerling is slachtoffer van negatieve handelingen van een of meer medeleerlingen. Pesten is een vorm van geweld, grensoverschrijdend en bedreigend.

De pester misbruikt zijn macht en het slachtoffer wordt uitgelachen, uitgescholden, vernederd, gekleineerd, geslagen, online lastig gevallen, of er worden dingen van hem of haar afgepakt

Pesten komt vooral in groepen voor. Pesten kan in de bovenbouw toenemen doordat de status in de groep op deze leeftijden steeds belangrijker wordt gevonden. Dat wil niet zeggen dat pesten onder jongere kinderen niet kan plaatsvinden.

Naast deze openlijke vormen van pesten, komen ook vormen van pesten voor die minder zichtbaar zijn, zoals het buitensluiten van iemand of online pesten.

Kenmerken van pesten:

- Opzettelijk
- Bedoeld om schade toe te brengen (fysiek, materieel, mentaal)
- Ongelijke machtsverhoudingen
- Systematisch, bij herhaling
- Het houdt niet vanzelf op en wordt erger als er niet wordt ingegrepen.
- Het komt in alle groepen en culturen voor.

Van **pesten** is er sprake als 'iemand herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen'. De negatieve handelingen zijn structureel tegen dezelfde persoon gericht en er is sprake van machtsongelijkheid.

Pesten gebeurt vaak in een specifieke groepscontext die zich kenmerkt door een onveilige en negatieve basissfeer in de groep.

Pesten verschilt daarmee duidelijk van plagen en ruzie.

2. Wat is plagen?

Er is een verschil tussen plagen en pesten. Onder plagen verstaan we gedrag tussen leerlingen die aan elkaar gewaagd zijn: de ene keer doet de een iets onaardigs, een volgende keer is het de ander. Plagen is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit echt bedreigend. Plagen kan wel overgaan in pesten.

Kenmerken van plagen:

- Machtsverhoudingen zijn gelijk (soms pester - soms slachtoffer)
- Kinderen zijn aan elkaar gewaagd
- Plagen vindt plaats in een veilige sfeer
- Niemand ervaart plagen als bedreigend

- Het conflict wordt spontaan bijgelegd: het grapje blijft men niet maken, maar het stopt vanzelf
- Kinderen leren elkaar in te schatten
- Kinderen leren omgaan met conflicten

3. Verschil tussen klikken en zorgen delen

Klikken = bewust verkeerde dingen doorvertellen over iemand die er dan straf voor kan krijgen. Men wil op deze manier zelf in een goed blaadje komen te staan. Dit gedrag wordt als onacceptabel ervaren.

Zorgen delen = iemand die iets komt melden wat hij/zij gezien heeft en waarover hij/zij zich oprecht zorgen maakt.

4. Vormen van pesten en cyberpesten

Verbale pesterijen: (over uiterlijk-lichamelijke kenmerken-kleding-persoonlijk gedrag-voorkeuren)	• schelden/scheldnamen geven • bijnamen geven • vervelende opmerkingen • na-apen, praten met dezelfde intonatie en woordkeuze • narepen/uitlachen/belachelijk maken • beledigen • intimideren • chanteren • iemand voortdurend beschuldigen • roddelen • ...
Fysieke pesterijen:	• schoppen, slaan, bijten, knijpen, krabben • prikken met de pen • pootje haken • kopje onder duwen in het zwembad • omduwen bij het fietsen • aan de haren trekken • spugen • laten struikelen • klem zetten • opsluiten • tegenhouden
Materiële pesterijen:	• beschadigen/afpakken/verstoppen van eigendommen: - fietsbanden leeg laten lopen - pen vernielen of verstoppen in het kastje van een ander

	- tas afpakken (of onder de tafels doorschuiven naar de andere hoek van de klas) - snoep/brood afhandig maken en snel zelf opeten - bedreigingen met het opeisen van spullen ...
Mentale pesterijen:	• bedreigingen of dingen laten doen • steeds gemene opmerkingen maken • zie ook bij verbaal pesten
Sociale pesterijen:	• uitsluiten van groepsspel of sportactiviteit • nadoen, imiteren (bij voorkeur: sterk overdreven) bijvoorbeeld: - achter iemand aanlopen - bekken trekken • iemand negeren • de rug toekeren • manipuleren (soms aardig en soms niet) • roddelen • anderen aanzetten tot buitensluiten. • ...
Cyberpesten	• Alle vormen van pesten via elektronische middelen zoals e-mail, internet, mobiele telefoon ... • Schelden, bedreigen en roddelen via Facebook / Twitter / Insta / ... • Foto's of filmpjes verspreiden via bijv. Facebook, Whatsapp, Twitter, Youtube enz. • Anderen aanzetten om iemand te "blocken" • Hacken van wachtwoorden • Wachtwoorden afdwingen • ...

5. Signalering en/of vormen van pesten

Pestgedrag moet serieus genomen worden. Helaas komt pesten meestal verscholen voor, als school kun je hier moeilijk grip op krijgen.

Alle betrokken partijen spelen een belangrijke rol om pesten te bestrijden.

Als school is het belangrijk om pesten te signaleren. Ook ouders hebben hierin een signalerende rol.

Mogelijke signalen van pesten voor alle betrokkenen:

1. uitval op SEO-leerlingvolgsysteem Zien!
2. leerling isoleert zich
3. vermijden van meestal vrije situaties
4. sociaal onhandig gedrag (brutaler en agressiever) of juist teruggetrokken

5. verslechtering van de schoolresultaten
6. altijd een bijnaam, nooit de eigen naam noemen, kind dat vaak met een bijnaam wordt aangesproken
7. zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
8. briefjes doorgeven
9. beledigingen uiten
10. opmerkingen maken over kleding, bepaalde kleding niet meer willen dragen
11. buiten school opwachten, slaan of schoppen
12. op weg naar huis achterna rijden
13. naar het huis van het slachtoffer gaan
14. bezittingen afpakken
15. schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer
16. het slachtoffer voortdurend de schuld van iets geven
17. niet meer naar school willen
18. nooit of nauwelijks meer afspreken met anderen
19. nooit of nauwelijks meer gevraagd worden om af te spreken door anderen
20. regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
21. regelmatige fysieke klachten hebben
22. blauwe plekken op ongewone plaatsen
23. niet willen slapen, bedplassen, vaak wakker worden, nachtmerrie, ...
24. niet buiten willen spelen
25. prikkelbaar, opstandig, verdrietig
26. zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven,...
27. problemen met samenwerking of dat anderen niet willen samenwerken.

6. Rollen bij pesten

Bij pesten zijn drie rollen te onderscheiden: (1) leerlingen die andere leerlingen pesten, (2) leerlingen die gepest worden en (3) leerlingen die niet direct bij het pesten betrokken zijn. Vaak is er een groepje leerlingen dat meedoet met de pester. Dit zijn de zogenaamde meelopers. Daarnaast spelen leerlingen die niet direct betrokken zijn bij het pesten een rol. Doordat deze zwijgende middengroep de gepeste leerling niet steunt en de pester niet probeert te stoppen, kan een pester vrijelijk zijn of haar gang gaan. Vaak versterkt de zwijgende middengroep het succes van de pester door op een afstandje toe te kijken en te lachen om wat er gebeurt.

De pester en de gepeste zijn vaak in beeld bij de school, maar de rol van de omstanders is vaak minder bekend. Vaak zijn de omstanders zich niet bewust van hun rol bij het pesten. De belangrijkste rollen worden hieronder beschreven.

6.1. De Pester: dader

- vaak onzeker
- stoer willen doen
- positieve houding t.o.v. geweld
- problematische thuissituatie of een ander probleem
- wil aardig gevonden worden
- een strijd om macht binnen een groep
- voortdurend competitie aangaan
- zich buitengesloten voelen
- beperkt inlevingsvermogen
- zelf een verleden met pesten
- heeft niet geleerd het anders aan te pakken/ weet niet anders te handelen

Eventuele gevolgen voor de pester:

1. weinig of geen vrienden .
2. Het gaat hier om 'echte' vrienden. Vaak lijkt de pester juist een centrale rol in
3. de groep in te nemen of in de groep waarin de pester zich begeeft.
4. symptoomgedrag voor een probleem
5. desinteresse voor school
6. concentratieproblemen
7. verhoogd risico op spijbelen
8. vroegtijdig afhaken met studies
9. geweld of druk normaal vinden om relaties aan te gaan
10. niet aanvaard of gewaardeerd worden zonder macht uit te oefenen.

6.2. De Gepeste: slachtoffer

- zich verdrietig en eenzaam voelen
- angst om over het pesten te praten, bang om nog meer gepest te worden
- durft niets terug te doen
- schaamte
- er is een verkeerd beeld ontstaan door klikken
- ziet geen uitweg (onoplosbare situatie)
- bedreiging vanuit de pester of de groep
- lichaamstaal: stil, veel huilen, geen oogcontact, de clown uithangen
- te lief, te meegaand, te hulpvaardig, te sociaal, te gevoelig
- gebrek aan zelfvertrouwen
- weinig of geen vrienden
- kan agressief worden (vechten en schelden) uit machteloosheid
- niet weten op welke manier hij/zij in contact kan gaan met anderen

Eventuele gevolgen voor de gepeste:

- onzekerheid
- weinig zelfvertrouwen of eigenwaarde
- problemen op het gebied van weerbaarheid en assertiviteit
- zich in zichzelf keren/isoleren
- angsten (bijv. faalangst)
- wantrouwen

- zich buitengesloten voelen
- depressief worden
- zich laten gebruiken door anderen
- moeite om relaties aan te gaan
- fysieke klachten
- concentratieproblemen
- nachtmerries

6.3. De meeloper of toeschouwer

- wil erbij horen
- bedreiging, intimidatie vanuit de pester of de rest van de groep
- roept anderen erbij om te pesten, maar blijft zelf op de achtergrond
- vindt pesten oké, zolang hij/zij zelf niet het slachtoffer is.
- het kan hem/haar niet schelen, zolang hij/zij er zelf geen last van heeft
- durft niet op te komen voor de gepeste
- bang om zelf gepest te worden.

7. Preventieve interventies

Een vereiste om pesten op school serieus aan te pakken is dat alle betrokkenen pesten als een bedreiging zien voor het veiligheidsgevoel en bereid zijn het te voorkomen en te bestrijden.

De verantwoordelijkheid ligt in eerste instantie bij de schoolleiding. De schoolleiding moet een klimaat scheppen waarbinnen te zien en te merken is dat pesten als een serieus probleem wordt beschouwd. Het is een kerntaak van scholen om te zorgen voor een veilige school, waarbij de nadruk op preventie ligt.

De school hanteert richtlijnen om pesten te voorkomen. Hieronder volgen, in willekeurige volgorde, enkele richtlijnen voor de school:

- Pesten wordt met enige regelmaat onder de aandacht gebracht van leerlingen en schoolpersoneel. Dit gebeurt door mondelinge en schriftelijke informatie te verspreiden of door losse thematische activiteiten of projecten te organiseren die met sociale veiligheid te maken hebben.
- Er wordt gestreefd naar een goed pedagogisch schoolklimaat door leerlingen veiligheid en geborgenheid te bieden. Gelijkwaardigheid, acceptatie en respect voor elkaar zijn hierbij belangrijke onderwerpen.
- Ouders/verzorgers worden geïnformeerd over thematische activiteiten of projecten rondom sociale veiligheid.
- Er wordt aandacht besteed aan het verschil tussen pesten en plagen.
- Het wordt leerlingen duidelijk gemaakt dat signalen van pesten (niet plagen) doorgegeven moeten worden aan een leerkracht. Daarbij wordt uitgelegd dat dit doorgeven geen klikken is. Op deze manier voorkomt het schoolpersoneel dat leerlingen gezamenlijk zwijgen of erbij staan te kijken zonder in te grijpen, of zelfs het vuurtje opstoken.
- Als een leerkracht of ander personeelslid signaleert dat er gepest wordt, dan spreekt hij of zij de betrokkenen hier op aan. Afhankelijk van de ernst van het pesten, licht hij

of zij ook de klassenleerkracht van de leerling in, zodat deze het probleem in de groep bespreekbaar kan maken.

- Van elk personeelslid wordt verwacht dat hij of zij met collega's en leerlingen werkt aan een positieve team- en groepsvorming.
- Personeelsleden van de school hebben de inspanningsverplichting pesten te signaleren en tegen het gesignaleerde pesten actie te ondernemen.
- Leerkrachten en ander personeel van de school nemen te allen tijde duidelijk stelling tegen pesten. Het personeel keurt dit gedrag zichtbaar af.
- Wanneer een personeelslid pesten signaleert, probeert hij of zij zicht te krijgen op de oorzaak en de omvang van het pestgedrag en de gevolgen voor het slachtoffer. Daarnaast probeert hij of zij het invoelend vermogen van de pester en de zwijgende middengroep te vergroten. Hiermee wordt uiteraard niet bedoeld dat er medelijden moet worden opgewekt, maar wel dat er wordt ingezien hoe vervelend pesten eigenlijk is.

7.1. Op schoolniveau

1. Preventief schoolbeleid:

Aan het begin van het schooljaar speelt groepsvorming een belangrijke rol. Zelfs als de groep al langer op dezelfde manier geformeerd is. Een groep ontwikkelt zich ieder jaar volgens een vast patroon van fasen. Het is belangrijk als leerkracht hier expliciet aandacht aan te besteden. Ieder schooljaar wordt hier met het team aandacht aan besteed. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het boek "De Gouden Weken". Ten aanzien van bovenstaande fasen wordt in elke groep hier expliciet aandacht aan besteed.

Periode	Fasen van de groepsvorming
Eerste weken van het schooljaar	Forming (kennismaking/oriëntatie), norming (normen, regels, verwachtingen)
Tot aan de herfstvakantie	Storming (er vormt zich een hiërarchie in de klas, leerkracht moet goed omgaan met deze positioneringen. Als de informele leider in de groep een prettige, sociale persoonlijkheid is heb je weinig te vrezen, echter als deze erg dominant is of dwars kunnen er gezagsverhoudingen ontstaan).
Na de herfstvakantie	Performing (de groep is gepositioneerd. In een goed gevormde groep staan de rollen vast, zijn de onderlinge verhoudingen in balans en heerst er basisrust).
Mei/juni	Adjourning/reforming (fase van afscheid nemen, vooral in groep 8)

Ter stimulering van een positief schoolklimaat worden aan het begin van het schooljaar in iedere klas de schoolregels over omgang met elkaar met elkaar besproken. De algemene schoolregels worden in de klas verder uitgewerkt met de groep, in klassenregels over omgang met elkaar. De vastgestelde regels worden in de klas en op school opgehangen. Er wordt duidelijk benoemd dat iedereen verantwoordelijk is om deze gedragsregels te handhaven. Er wordt geoefend op het aanspreken van elkaar en er wordt nadruk gelegd op het open communiceren hierover. Daarnaast wordt er ook geoefend in hoe je het beste kan

omgaan met bepaald gedrag en hoe je kunt reageren op elkaar. De eigen verantwoordelijkheid van de leerling wordt duidelijk besproken. De leerlingen worden mede-eigenaar van de regels.

7.2. Op groepsniveau

1. Klassikale interventies

- groepsgesprekken: in deze gesprekken wordt geprobeerd het bewustzijn te vergroten, ideeën te stimuleren en regels te ontwikkelen om het pesten aan te pakken/op te lossen.
- rollenspelen
- spellen ter stimulering van sociale vaardigheden en sociale interactie (zie materialenlijst)
- groepsplan SEO
- Kletskaarten over pesten.

2. Methodegebonden lessen

- De Vreedzame School lessen

3. Groepsregels en afspraken

- Bespreken in het begin van het schooljaar met de hele groep.
- Regels worden opgehangen in de klas en op school.
- Bij situaties steeds terugkijken naar de regels en afspraken.
- Reflectiegesprekken met leerlingen.

7.3. Op individueel niveau

1. gesprekken met de groepsleerkracht
2. gesprekken met de antipestcoördinator
3. gesprekken met ouders
4. gesprekken met regisseur/intern vertrouwenspersoon
5. doorverwijzen naar externen voor een training
6. doorverwijzing naar externe vertrouwenspersonen

7.4 Pesten bestrijden

De school heeft een gestructureerde aanpak voor de bestrijding van pesten.

De directe en curatieve aanpak van pesten onder leerlingen bestaat uit twee methoden: (1) de niet-confronterende methode en (2) de confronterende methode.

De niet-confronterende methode

Deze methode wordt toegepast als een leerkracht of ander personeelslid het *vermoeden* heeft dat er sprake is van onderhuids pesten, dus pestgedrag dat hij of zij niet zelf heeft waargenomen.

De confronterende methode

Deze methode wordt toegepast als een leerkracht of ander personeelslid duidelijk pestgedrag *signaleert*.

Om kinderen die in een peestsituatie terechtkomen te helpen hebben we een pestprotocol opgesteld.

Het pestprotocol treedt in werking wanneer een leerkracht daartoe beslist. Bij plagen of ruzie kan hij/ zij beslissen dat het niet nodig is om het pestprotocol in te zetten. De leerkracht zoekt dan zelf een andere oplossing. Ook ouders kunnen vragen om inwerkingtreding van het pestprotocol. In overleg met de leerkracht wordt dan een besluit genomen.

7.5 Protocol Pesten procedure

Het protocol beschrijft de verschillende stappen vanaf het moment van signalering tot monitoring van de gemaakte afspraken en wat te doen indien de gemaakte afspraken en acties niet tot het gewenste effect leiden.

Het protocol kent twee fases:

In de eerste fase gaat het om signalering van pesten, het registreren ervan en het in kennis stellen van de belanghebbenden.

De tweede fase is het vormgeven van gerichte actie om het pesten te doen stoppen.

8.Aanpak van conflicten op de Lambertusschool

Hoe lossen wij ruzies en conflicten op de Lambertusschool op?

Stap 1: Interesse en betrokkenheid

Leerkracht luistert en neemt het kind/de kinderen serieus.

Het kind voelt zich/de kinderen voelen zich veilig en heeft/hebben vertrouwen in de leerkracht.

Leerkracht geeft geen oordeel en gebruikt kindgerichte taal.

Stap 2: Observeer gedrag

Houd de leerlingen een spiegel voor: wat doe je/wat doen jullie?

Kijk naar jezelf en kijk naar de toekomst (niet naar het verleden).

Stap 3: Analyseer gedrag

Wat je doet, lost dit iets op? (rationeel)

Is dit volgens de regels van onze school?

Stap 4: Maak samen een plan.

Wat wil je bereiken?

Hoe kun je het anders doen?

Wat heeft de meeste kans tot slagen?

Maak duidelijke afspraken.

Stap 5: Maak een bindende en meetbare afspraak

Het plan en de afspraken moeten meetbaar zijn voor het kind/de kinderen.

Hierdoor kun je kinderen aanspreken en geef je ze het gevoel dat ze zelf de regie in handen hebben.

Stap 6: Accepteer geen excuses of verwijten naar anderen

Ga niet in discussie.

Het kind/de kinderen vertellen eerlijk wat ze zelf gedaan hebben.

Het kind gaat/ de kinderen gaan zich verantwoordelijk gedragen.

Stap 7: Sancties

Maak duidelijke afspraken en bespreek meteen de consequenties die er aan het plan vasthangen.

Stap 8: Motiveer positief

Wees optimistisch en motiveer het kind/de kinderen om door te zetten.

Reflecteer tussentijds op het gedrag van het kind/de kinderen en benader het zo veel mogelijk positief. Benoem welk gedrag goed is, zodat ze weten wat ze goed doen. Het kind/de kinderen leert/leren het meest uit succeservaring.

9. Wat is een pestprotocol?

Een pestprotocol is een document waarin staat welke maatregelen een school neemt om pesten te voorkomen (preventie) en om pesten aan te pakken.

10. Waarom is een pestprotocol belangrijk?

Onze leerlingen hebben het recht op een veilige leer- en leefomgeving.

De Lambertusschool wil alle vormen van pesten bestrijden. Wij zijn aansprakelijk voor pesterijen die onder schooltijd tot een kwartier na de schooltijd gebeuren. We willen transparant zijn qua pestbeleid naar alle betrokken partijen.

Pesterijen buiten de schooluren zijn niet voor onze rekening, behalve als de pesterijen doorspelen op onze school. Dan kunnen we wel acties ondernemen en geven we betrokken partijen adviezen.

11. Waar vinden we het pestbeleidsplan terug?

1. Op Sharepoint in de map Zorg (leerkrachtenshijf)

2. Bij de interne vertrouwenspersonen (lees ook: contactpersonen) van de school.

3. Op de website van school (verkorte versie + schoolregels).

12. Wat is de rol van de MR?

Pesten is een vorm van discriminatie (artikel 7 van de Wms).

De MR kan om advies gevraagd worden door ouders, bijv. als men vindt dat de school onvoldoende onderneemt m.b.t. pesten.

De MR kan de schoolleiding adviseren en kan voorstellen doen om het pestbeleid op school onder de loep te nemen en indien nodig aan te passen.

De MR heeft instemmingsbevoegdheid m.b.t. het vaststellen van het pestbeleid.

13. Waar kun je terecht bij pesten?

1. Leerlingen en ouders bij de leerkracht
2. Leerkracht in samenwerking met regisseur/interne vertrouwenspersoon
3. Antipestcoördinator
4. Onderwijskundig leider
5. Externe vertrouwenspersoon
6. Schoolbestuur
7. Klachtencommissie
8. Kinderombudsman

14. Protocol 'Omgaan met Sociale Media' en 'cyberpesten'

Dit is terug te vinden op de website onder het kopje 'ouders'.

15. Pestprotocol leerlingenversie

Dit is terug te vinden op de website onder het kopje 'leerlingen' en is besproken in de groepen 4 t/m 8.